

Şiddet ve İstismar

Prof. Dr. Aysun Baransel Isır¹, Prof. Dr. Necmi Çekin²

¹ Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Gaziantep

² Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Adana

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihiyle birlikte ortaya çıkmış olan şiddet olgusu, insanların bir arada yaşamasını düzenlemeyi amaçlayan din, ahlak ve hukuk kurallarına rağmen günümüzde gerek bireysel ve gerekse toplumsal boyutta farklı düzey, tür ve biçimlerde birey ve toplum yaşamını olumsuz etkileyen bir sorun olarak devam etmektedir. Ev, okul, iş yerleri, kurumlar, sokaklar gibi hemen her yerde görülebilmektedir. Toplumların en önemli ve ciddi sorunlarından birisi olan şiddet başta tıp, hukuk, siyaset, psikoloji, antropoloji, kriminoloji ve sosyoloji olmak üzere birçok farklı disiplinler içinde yer almış ve inceleme konusu olmuştur. Özellikle adli bilimler alanında çalışanların, günlük uğraşlarının önemli bir kısmını şiddete uğrayanlarda meydana gelen zararlara tanık olma ve bunları belgeleme oluşturmaktadır.

Şiddetin bu disiplinlerin her biri tarafından ayrı ayrı çözümlenmesi, şiddet kavramının ve davranışının çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Birçok bireysel ve toplumsal öğelerle beslenen şiddetin barındırdığı bu karmaşık yapı, onu tanımlama zorluğunu da beraberinde getirmektedir.

Ülkemizde şiddet olgusu özellikle, namus cinayeti, kan davası, futbol fanatikliği, kapkaç, gasp, cinayet, tecavüz veya soygun olaylarının yoğunluk kazandığı dönemlerde daha çok dikkat çekmekte, dolayısıyla gündemleşmekte ve tartışılmaktadır.

Şiddetle ilgili literatür incelendiğinde, genellikle şiddet tanımı, tipleri, nedenleri ve baş etme yolları üzerinde durulduğu, ayrıca belli bir şiddet tipinin ele alındığı görülmektedir. Yurtiçi kaynaklara bakıldığında her birinin farklı açılardan şiddet kavramını ve şiddet olayını irdelediği ve çoğunluğunun kadına, aile bireylerine, akranlara, çocuklara ve çalışanlara, özellikle de sağlık çalışanlarına yönelik şiddet ile ilgili olduğu görülmüştür. Bu alanlarla ilgili yapılan çalışmaların bir kısmı rapor ve değerlendirme niteliğinde olmuş ve şiddet konusu olaylar üzerinden ele alınmıştır. Bu çalışmalarda öncelikle şiddet tanımı yapılmış, ardından şiddet tiplerine ve nedenlerine, toplumda şiddetin neden arttığına, şiddete kimlerin başvurduğuna, yaşanan şiddetin boyutu ve niteliğine, şiddetle başa çıkma stratejilerine değinilmiştir. Yabancı kaynaklara bakıldığında ise şiddet, belli kavramlar üzerinden tartışılmış ve başka kavramlar ile bağdaştırılmaya çalışılmıştır.

Bununla birlikte, şiddet ile istismarın sıklıkla aynı anlamda kullanıldığı, şiddetin türleri ile istismarın türlerinin benzerlik gösterdiği de görülmektedir. Biz, bu araştırmalardan yola çıkarak “Şiddet” ve “İstismar ve İhmal” konularını ayrı bölümlerde değinmeyi planladık. “Şiddet Kavramı” başlıklı bölümde, önce şiddeti açıklayan kuramlara, şiddetin

KAYNAKLAR

- Abay E, Tuğlu C.** Şiddet ve Agresyonun Nörobiyolojisi. Klinik Psikiyatri, 2000;3:21-26.
- Adams JA.** Evolution of a classification Scale: medical evaluation of suspected child sexual abuse. Child Maltreat 2001;6:31-36.
- Adaş EB, Elbek O, Bakır K.** 2008 Sağlık Sektöründe Şiddet: Hekimlere Yönelik Şiddet ve Hekimlerin Şiddet Algısı. Gaziantep-Kilis Tabip Odası Yayını.
- Akduman GG, Ruban C, Akduman B, Korkmaz İ.** Çocuk ve Cinsel İstismar. Adli Psikiyatri Dergisi, 2005;3(1):9-14.
- Aksoy E, Çetin G, İnanıcı MA, Polat O, Sözen Ş, Yavuz F.** Çocuk istismarı ve ihmali. Birinci basamak için Adli Tıp El kitabı içinde. Türk Tabipler Birliği-Adli Tıp Uzmanlar Derneği. Ankara 1999.
- American Professional Society on the Abuse of Children (ASPCAN).(1995). Guidelines for psychosocial evaluation of suspected psychological maltreatment of children and adolescent. Elmhurst, IL: Author.
- Anayasa Mahkemesi'nin 12.11.2015 tarihli ve 2015/26-100 sayılı Kararı (Resmi Gazetede yayım tarihi: 11.12.2015).
- Annagür B.** Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet: Risk aktörleri, Etkileri, Değerlendirilmesi ve Önlenmesi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 2010;2(2):161-173.
- Arendt H.** Şiddet Üzerine, çev. Bülent Peker, İletişim Yayınları, İstanbul 1997, s. 52.
- Avcı A, Tahiroğlu AY.** Cinsel istismar. Aysev A, Taner Yİ, editörler. Çocuk ve ergen ruh sağlığı hastalıkları. 1.baskı, İstanbul, Golden print. 2007; 721-736.
- Ayvaz M, Aksoy MC.** Çocuk ihmali ve istismarı: Ortopedik yönleri. Hacettepe Tıp Dergisi, 2004;35:27-33.
- Baransel Isır A.** (2014) "Çocuk Cinsel İstismar Olgularının Adli-Tıbbi Değerlendirilmesi", Çocuk İstismarına ve İhmaline Yaklaşım-Temel Bilgiler, s.57-67, Editör, Prof.Dr.Orhan Derman, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği yayını, Ankara.
- Baransel Isır A.** "Bir Ensest Olgusu", Anadolu Tıp Dergisi, 2004;6(1):12-16.
- Baransel Isır A, Tokdemir M, Parmaksız E, Rahman A, Kazez A,** "Iliac artery injury with foreign body: a unique case of child abuse", Gaziantep Tıp Dergisi, 2008;14(1):18-22.
- Baransel Isır A, Büyükcelik A, Özdil S, Coşkun AG.** "Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına yansıyan cinsel istismar olgularının ve bu olgular içinde çocuk istismarı ve mental retardasyonun değerlendirilmesi", Adli Tıp Bülteni, 2009;14(1):5-11.
- Baransel Isır A, Cebesoy FB.** "Himeni intakt olan cinsel istismara uğramış kız çocuğu olgularında ruh sağlığı muayenesinin önemi: 4 olgu sunumu", New World Science Academy, Medical Science, 1B007, 2009;4(3):75-84.
- Bear D.** Neurological perspectives on aggressive behaviour. J Neuropsychiatry Clin Neurosci 1991;3:53-58.
- Beyazova U.** İhmal. Çocuk İstismarına ve İhmaline Yaklaşım-Temel Bilgiler, s.35-36, Editör, Prof. Dr. Orhan Derman, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği yayını, Ankara.
- Birinci Basamakta Adli Tıp. İstanbul Tabip Odası, 2. Baskı, İstanbul, Temmuz 2010.
- Birleşmiş Milletler Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonu. 4. Dünya Kadın Konferansı, 4-15 Eylül 1995, Pekin. Çeviri Metni. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. Ankara, 1996.
- Cattaneo C, Ruspa M, Motta T, Gentilomo A, Scagnelli C.** Child Sexual Abuse: An Italian Perspective. Am J Forensic Med Pathol. 2007;28(2):163-167.
- Celbiş O, Karaca M, Özdemir B, Baransel Isır A.** "Cinsel Suçlarda Muayene" Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 2005;4:48-52.
- Clastres P.** Vahşi Savaşçının Mutsuzluğu (Çeviri A Türker, M Sert). İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1992.

- Claussen & Crittenden.** Physical and psychological maltreatment: Relations among types of maltreatment. *Child Abuse and Neglect*, 1991;15:5-18.
- Coccaro EF, Mc Namee B.** Biology of aggression: relevance to crime. In *Psychopathology and Violent Crime* (Ed AE Skodol):99-128.
- Collins R.** Entering and leaving the tunnel of violence: Micro-sociological Dynamics of emotional entrainment in violent interactions. *Current Sociology*, 2012;132:132-151.
- Çekin N, Hilal A, Bilgin N, Alper B, Gülmen MK, Savran B, Sarıca AD.** Adana'da ağır ceza mahkemesine yansıyan cinsel suçların incelenmesi. *Adli Tıp Bülteni* 1998;3(3):81-85.
- Dabbs JM, Hargrove MF.** Age, testosterone, and behavior among female prison inmates. *Psychosom Med* 1997; 59:477-480.
- Davidson R, Putnam KM, Larson CL.** Dysfunction in the Neural Circuitry of Emotion Regulation- a Possible Prelude to Violence. *Science*, 2000;289:591-594.
- Davis JL, Petretic-Jackson PA.** The Impact of Child Sexual Abuse on Adult Interpersonal Functioning. A Review and Synthesis of the Empirical Literature. *Aggres Violent Behav*, 2000;5:291-328.
- Demirçin S, Karagöz MY, Sargın ÖO, Atılğan M.** İki olgu nedeniyle fiili livata bulgularını taklit eden lezyonların değerlendirilmesi: olgu sunumu. *Adli Tıp Bülteni* 2007; 12(1):25-31.
- Develioğlu F.** Osmanlıca ve Türkçe Lügat, Aydın Kitabevi, Ankara 1993, s. 997.
- Dirlik M, Özkök MS, Katkıcı U, Erel Ö.** Aydın'da cinsel suç ve suçluların profili. *Adli Tıp Bülteni* 2004;7(3):97-104.
- Dişsiz M, Şahin Hotun N.** Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi, 2008;1(2):50-58.
- Dönmez G, Şimşek H, Günay T.** Evli erkeklerde eşlerine yönelik şiddet ve ilişkili etmenler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 2012;10(3):151-159.
- Dubowitz H, Kim J, Black MM, Weisbart C, Semiatin J, Magder LS.** Identifying children at high risk for a child maltreatment report. *Child Abuse Negl.* 2011;35(2):96-104.
- Dubowitz H, Newton RR, Litrownik AJ, Lewis T, Briggs EC, Thompson R, English D, Lee LC, Feerick MM.** Examination of a conceptual model of childneglect. *Child Maltreat.* 2005;10(2):173-189.
- Dursun Y.** Şiddetin İzini Sürmek: Şiddet Nedir?. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2011;12:1-18.
- Endreb M, Pabst A.** Violence and Shattered Trust: Sociological Considerations in: *Human Studies*. Springer, 2013,s. 89-106.
- Ergil D.** Şiddetin Kültürel Kökenleri, *Bilim ve Teknik Dergisi*, Şubat 2001, s. 40.
- Eron LD.** The development of aggressive behavior from the perspective of a developing behaviorism. *Am Psychol* 1989; 42:435-442.
- Erten Y, Ardali C.** Saldırganlık Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları. *Cogito*;1996(6-7):143-164.
- Fırat S.** İstismara ve ihmale uğramış çocukların tedavi ve rehabilitasyonu: bir yataklı merkez modeli. Doktora tezi. Adana, 2007.
- Freund K, Kurban M.** The basis of the abused abuser theory of pedophilia; a further elaboration on an earlier study. *Archives of Sexual Behaviour* 2002; 23(5): 553-563.
- Garza-Treviño ES.** Neurobiological factors in aggressive behavior. *Hosp Community Psychiatry* 1994;45:690-699.
- Göka E, Türkçapar H.** Gençlik ve Şiddet. *Psikoloji Portalı*, 2000; 135-144.
- Gökulu G, Uluocak Ş, Aslan C, Bilir O.** Çanakkale Merkezindeki 65 yaş ve üzeri Yaşlıların yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014;7(34):666-677.
- Gökulu G, Uluocak Ş, Bilir O.** Kadına Yönelik Şiddetin Yaygınlığı ve Risk Faktörleri: Çanakkale, Türkiye'de Bir Saha Araştırması. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 2014;9/8:499-516.

- Gönültaş MB.** Çocuğa yönelik cinsel şiddet olaylarında olay kurgusunda ve şüpheli ifadelerindeki ortak özelliklerin incelenmesi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Doktora tezi. İstanbul 2013.
- Güleç H, Topaloğlu M, Ünsal D, Altıntaş M.** Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2012; 4(1):112-137.
- Gümüş A.** Şiddetin Nedenleri. In *Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu*. Ankara, Eğitim Sen Yayınları, 2006. s. 13-38.
- Harrington D, Zuravin S, DePanfilis D, Ting L, Dubowitz H.** Theneglectscale: confirmatory factoranalyses in a low-incomesample. *Child Maltreat*. 2002;7(4):359-368.
- Hastane Temelli Çocuk Koruma merkezleri İçin Başvuru Kitabı, İstismar ve İhmale Uğrayan Çocuğa Bütüncül Yaklaşım. Dağlı ET, İnanıcı MA editörler. 1. Baskı, UNICEF, Fersa Ofset Matbaacılık. Ankara 2011.
- Isir AB, Isiten N** et al. (Contributing authors are in alphabetical order by last name). Establishment of Interdisciplinary Child Protection Teams in Turkey 2002-2006: Identifying the strongest link can make a difference!. *Child Abuse Negl*, 2009;33(4): 247-255.
- İbiloğlu AO.** Aile içi şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2012;4(2):204-222.
- Johnson CF.** Abuse and Neglect of Children. Behrman, R.E., Kliegman R.M., Arvin, A.M. (eds), Nelson Textbook of Pediatrics, 16th ed., WB Saunders, Philadelphia, 2000.
- Johnson RJ.** Advances in understanding and treating childhood sexual abuse: implications for research and policy. *Fam Community Health*, 2008;31(1):24-31.
- Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Hukuksal Durum ve Uygulama Örnekleri. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü genel Müdürlüğü, Ankara 2008.
- Kara B, Biçer Ü, Gökalp AS.** Çocuk İstismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 2004;47(2):140-151.
- Karakaya I, Coşkun I, Ağaoğlu B, Şişmanlar ŞG, Öç ÖY, Memik NÇ, Biçer Ü.** Cinsel istismara maruz kaldığı bildirilen olguların ruhsal değerlendirme sonuçları. *Adli Tıp Bülteni* 2006; 11(2): 53-59.
- Kaymak Özmen S.** Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2004;37(2):27-39.
- Keleş R, Ünsal A.** Kent ve Siyasal Şiddet. *Cogito*, 1996;6/7:91-104.
- Kızmaz Z.** Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları üzerine Kurumsal Bir Yaklaşım. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006 30(1):47-70.
- Kocacık F.** Şiddet Olgusu Üzerine. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2001 2(1): 1-7.
- Krug EG, Mercy JA, Dahlberg LL, Zwi AB.** The world report on violence. *The Lancet*, 2002;10(5):1083-1088.
- Krugman SD, Lane WG, Walsh CM.** Update on child abuse prevention. *Curr Opin Pediatr*, 2007;19(6):711-718.
- Leventhal JM, Murphy JL, Asnes AG.** Evaluations of child sexual abuse: recognition of overt and latent family concerns. *Child Abuse Negl*. 2010;34(5):289-95.
- Lorenz K.** Saldırganlığın spontanlığı. *Cogito* 1996; 6:165-168.
- Matkins PP, Jordan KS.** Pediatric sexual abuse: emergency department evaluation and management. *Adv Emerg Nurs J*. 2009;31(2):140-152.
- Metin A.** Türk Tabipleri Birliği Isparta-Burdur Tabip Odası., Isparta-Burdur Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet ve Şiddet Algısı, 2008.
- Michaud Y.** Şiddet. Çeviren: Muhtaroğlu C. İletişim Yayınları, 1986
- Mohr WK, Mohr BD.** Brain, Behavior, Connections and Implications: Psychodynamics No More, *Arch Psychiatr Nurs*, 2001;15:171-181.
- Newton AW, Vandeven AM.** Update on child maltreatment. *Curr Opin Pediatr*, 2009;21(2):252-261.

- Newton AW, Vandeven AM.** Child abuse and neglect: a worldwide concern. *Curr Opin Pediatr.* 2010;22(2):226-233.
- Nunner-Winkler G.** (2004). Sociohistoric changes in the structure of moral motivation. In D.K. Lapsley and D. Narvaez (Eds.), *Moral Development, Self, and Identity* (pp. 229-334). Mahwah, NJ:Lawrence Erlbaum.
- Nurcombe B.** Child sexual abuse I: psychopathology. *Aust NZ J Psychiatry,* 2000;34:85-91.
- Oral G.** Saldırganlık ve Şiddet. In: Soysal Z, Çakalır C (eds). *Adli Tıp. Cilt III, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları;* 1999: 1403-1415.
- Oral R, Can D, Kaplan S, Polat S, Ateş N, Çetin G** ve ark. Child abuse in Turkey: An Experience in Overcome Denial and A Description of 50 Cases. *Child Abuse Neglect,* 2001;25:279-290.
- Özdemir MH, Çekin N, Gülmen MK, Salaçin S.** Suç Sayılan Cinsel Amaçlı Davranışlarda Tıbbi ve Hukuki İstismar. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi,* 1998;12:414-416.
- Özsöz C.** Şiddetin Tanımlanması ve Simgesel Şiddet. *Sosyoloji Notları,* 2009,7:23-30.
- Page AZ, İnce M.** Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları* 2008; 11(22): 81-94.
- Perepletchikova F, Kaufman J. Emotional and behavioral sequelae of childhood maltreatment. *Curr Opin Pediatr.* 2010;22(5):610-615.
- Polat O.** Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı. Ankara: Seçkin Yayınları, 2007: 93-158.
- Polat S, Tasar A, Ozkan S, Yeltekin S, Cuhaci Cakir B, Akbaba S, Sahin F, Camurdan AD, Beyazova U.** Perceptions and attitudes of mothers about child neglect in Turkey. *Infants & Young Children* 2010;23(2):1-10.
- Rees CA.** Understanding emotional abuse. *Arch Dis Child.* 2010;95(1):59-67.
- Runyan D, Corrine W, Ikeda R.** (2002) Child Abuse and Neglect By Parents and other Caregivers. In: World report on violence and health. Krug, E.G., Dahlberg, L.L., World Health Organization, Mercy, J.A. (eds). Geneva.
- Sadock BJ, Sadock VA.** *Comprehensive Textbook of Psychiatry,* 2007:3415-3417
- Saines JC.** Violence and Aggression in A&E: Recommendations for Action. *Accid Emerg Nurs,* 1999;7:8-12.
- Sarcan E.** Toplumun Sağlık Çalışanlarına Uygulanan Şiddete Bakış Açısı. Uzmanlık Tezi, Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi, 2013.
- Şahin F.** Fiziksel İstismar. Çocuk İstismarına ve İhmaline Yaklaşım-Temel Bilgiler, s.41-48, Editör, Prof.Dr.Orhan Derman, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği yayını, Ankara.
- Taner Y, Gökler B.** Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri, *Hacettepe Tıp Dergisi,* 2004;35:82-86.
- Thompson AE, Kaplan CA.** Childhood emotional abuse. *Br J Psychiatry,* 1996;168:143-148.
- Tıraşçı Y, Gören S.** Çocuk İstismarı ve İhmali. *Dicle Tıp Dergisi,* 2007;34(1):70-74.
- Togioka BM, Arnold MA, Bathurst MA, Ziegfeld SM, Nabaweesi R, Colombani PM, Chang DC, Abdullah F.** Retinal hemorrhages and shaken baby syndrome: an evidence-based review. *J Emerg Med,* 2009;37(1):98-106.
- Topbaş M.** İnsanın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni,* 2004;3(4):76-80.
- Ulukol B.** Cinsel İstismar. Çocuk İstismarına ve İhmaline Yaklaşım-Temel Bilgiler, s.49-55, Editör, Prof.Dr.Orhan Derman, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği yayını, Ankara.
- Uluocak Ş, Gökulu G, Bilir O.** Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde stratejik bir başlangıç noktası: Partner şiddeti. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,* 2014;11(2):362-387.
- Uslu Rİ.** Duygusal İstismar. Çocuk İstismarına ve İhmaline Yaklaşım-Temel Bilgiler, s.37-39, Editör, Prof.Dr.Orhan Derman, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği yayını, Ankara.
- Ünal F.** Ailede Çocuk İstismarı ve İhmali, *TSA,* 2008;1:9-18.

- Ünsal A.** Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi. *Cogito Dergisi*, 1996;6-7:29-37.
- Vahip I, Doğanavşargil Ö.** Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2006;17(2):107-114.
- Virkki T.** Habitual Trust in Encountering Violence at Work: Attitudes towards Client Violence among Finnish Social Workers and Nurses. *Journal of Social Work*, 2008;8(3):247-267.
- Volavka J.** The Neurobiology of Violence: An Update. *J Neuropsychiatry Clin Neurosci*, 1999;11:307-314.
- Von Holdt K.** The Violence of Order, Orders of Violence: Between Fanon and Bourdieu. *Current Sociology*, 2012;112-131.
- Walby S.** Violence and society: introduction to an emerging field of sociology. *Current Sociology*, 2013;61(2):95-117.
- Walter B.** Aggression and Violence: Examine the Theories. *Nurs Stand*, 1998; 12:36-37.
- Werner J, Werner MC.** Child sexual abuse in clinical and forensic psychiatry: a review of recent literature. *Curr Opin Psychiatry*, 2008;21(5):499-504.
- WHO (Dünya Sağlık Örgütü) (2002). *World Report on Violence and Health*, Geneva.
- WHO. *Guidelines for medico-legal care for victims of sexual violence*. Geneva, 1999.
- Yalçın N.** Türkiye’de çocuk istismarı ve çözüm önerileri. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul 2011.
- Yaman Efe Ş, Ayaz S.** Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadınların Aile İçi Şiddete Bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2010;11(1):23-29.
- Yetim D, Şahin EM.** Aile hekimliğinde kadına yönelik şiddete yaklaşım. *Aile Hekimliği Dergisi*, 2008;2(2):48-53.
- Yılmaz G, İşiten N, Ertan Ü, Öner A.** Bir Çocuk İstismarı Vakası. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 2003;46:295-298.
- Zoroğlu SS, Tüzün Ü, Şar V, Öztürk M, Eröcal Kora M, Alyanak B.** Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2001;2(2):69-78.